

Litteratøkonomien og litteraturbudsjett 2022

Litteraturporteføljen

I 2020 sa Universitetsbiblioteket (UB) opp avtaler og abonnementer for 5,4 millioner kroner og reduserte posten for enkelttitler/pakker (monografier) med en million kroner for å komme i balanse med budsjettet.

For 2021 er det satt ytterligere søkelys på ressurser med lav bruk og mindre/liten faglig relevans. Resultatet er oppsigelser av enkeltabonnementer til en verdi av 300 tusen kroner.

I tillegg har UB, etter en omfattende prosess som startet sommeren 2020, og med god forankring i aktuelle miljøer, valgt å avslutte avtalen med Lippincott. Avtalen hadde for 2021 en verdi på \$ 188 094 (eks. mva). Oppsigelsen antas å medføre noe besparelse, men begrunnelsen for en slik oppsplitting av pakker er vesentlig basert på å skape rom i budsjettene og samtidig gjøre seg mindre avhengig av disse.

Årsresultat 2021 og negative avsetninger på litteratur

Styrket kronekurs i løpet av 2021 har medført lavere kostnader for inneværende år enn budsjettet. Som resultat ble litteraturbudsjettet-21 revidert i bibliotekstyrets møte i september med 1,5 millioner kroner da beregninger i august tilsa underforbruk ved utgangen av året.

Nye beregninger viser at resultatet anslagsvis vil gi et enda større mindreforbruk. I regnskapet for oktober gir differansen mellom revidert budsjett og bokførte kostnader en restverdi på ca 1,43 millioner kroner. Resterende utestående kostnader for direkteabonnementer og APC er kjent.

Resultatet er satt opp i tabellen nedenfor.

Revidert litteraturbudsjett	55 580 800
Regnskapsførte kostnader pr. oktober-21	54 150 330
Resultat pr oktober-21	1 430 470
Utestående fakturaer og kjente kostnader	824 742
Estimerte kostnader på monografier nov-des 2021	** 400 000
<u>Forventet årsresultat 2021</u>	<u>205 728</u>

** Grunnlag hentet fra økonomirapporter for 2020

Dette gir en forventning om at vi kan redusere de negative avsetningene på litteratur fra 2020 med ca 1,7 millioner kroner. Resterende negative avsetninger utgjør da ca 4,6 millioner kroner. Det er foreløpig ikke kommet signaler om at disse vil dekkes fra sentralt hold.

Bevilgning 2022

Samlet bevilgning for 2022 er stipulert til 59,9 millioner kroner, som det er illustrert i tabellen under. Den nominelle veksten er satt til 5,1% for å kompensere for prisvekst på litteraturavtalene. I forbindelse med UNN-avtalen ble opsjonen på to års forlengelse benyttet, og avtalen har en økning på 2,5%.

Litteraturmidler 2022	
<i>Tall i tusen kroner</i>	

Generell litteraturbevilgning 2021	53 469
Kompensasjon for prisvekst 5,1 %	2 731
Generell litteraturbevilgning 2022	56 200
Litteraturmidler til nye fag og studier	0
Total litteraturbevilgning 2022	56 200
UNN-midler (økn 2,5 %)	3 700
Sum - til disposisjon 2022	59 900

Valuta og litteraturbudsjett 2022

I 2020 vedtok bibliotekstyret at litteraturkostnadene for 2021 skulle beregnes iht. valutakursene per en dato så nær møtedato som mulig. Til tross for dette måtte bibliotekdirektøren, mot slutten av året, gå i dialog med universitetsdirektøren om hvilken valutakurs som skulle benyttes for å sikre dekning mot ytterligere store svingninger i kursene, og unngå større oppsigelser i litteraturporteføljen. Resultatet ble en mellomting mellom «dagens» kurs og et vektet snitt over de tre siste årene.

På det nåværende tidspunkt er den norske kronens verdi, sammenlignet med euro, dollar, og britiske pund (utgjør ca 90% av kostnadene på litteratur), på noenlunde samme nivå som den var for to år siden.

Til tross for en forventning om små svingninger i valutakursene fremover, er det utfordrende å fastsette hvilken valutakurs det bør budsjetteres ut fra. Med dette som utgangspunkt, og med de vedtak som ble gjort av bibliotekstyret og universitetsdirektøren mot slutten av 2020, presenteres to scenarier.

	Dagens kurs (03.11.21)	Treårig snitt (2019-okt 2021)
GBP	11,53	11,70
EUR	9,79	10,26
USD	8,44	8,94

** Kilde for beregningene er Norges bank

Bibliotekstyrets avgjørelse mht. valuta vil i så måte resultere i følgende forslag til litteraturbudsjett for 2022:

Litteraturbudsjett for 2022 med detaljert fordeling av kostnader

Utgiftsposter i litteraturbudsjettet 2022	A. Kostnad ved bruk av dagens valutakurs (03.11.21)	B. Kostnad ved bruk av treårig snitt på valuta (2019-okt 2021)
Kopier/artikkelkjøp	100 000	100 000
APC	7 050 657	7 380 011
Kollektivt finansierte tiltak	268 584	282 197
Brukerstyrte kjøp	910 138	942 713
Bøker i abonnement	1 201 061	1 261 216
Enkelttitler/pakker	2 910 000	2 910 000
Konsortieavtalene (UNIT)	24 875 400	25 928 162

Tidsskrifter og databaser	19 245 926	20 089 653
Nye abonnement	500 000	500 000
Resultat	56 961 766	59 293 952

Utdyping av noen enkeltposter:

- Det foreslås å sette av 500 tusen kroner til nye abonnementer for 2022 – på bakgrunn av nye ønsker og nye fag/kurs som trenger ressurser.
- EBA-avtale med Wiley (brukerstyrte kjøp) foreslåes forlenget med to år.
- Det foreslås og ikke redusere Enkelttitler/pakker grunnet usikkerhet rundt endringer i pliktavlevering fra Nasjonalbiblioteket – Her lanseres et digitalt tilbud fra 01.01.2022
- Det foreslås å øke Kopier/artikkelkjøp til 100 tusen kroner for å dekke økt mengde forespørsler om innlån, grunnet oppsplittelse av Lippincott-avtalen.

Begge alternativene, som vist i tabellen ovenfor, resulterer i underbudsjettering mht. bevilgning, men man er tilnærmet i balanse ved bruk av treårig snitt (Alternativ B). noe som anses som mer formålstjenlig når det gjelder valutakurs for litteraturbudsjettet 2022.

Ved å benytte treårig snitt har UiT dekning mot en uforutsett svekkelse av kronekursen i det kommende året, og dersom kronekursen styrker seg i løpet av det neste halve året (om lag 80% av litteraturkostnadene betales i løpet av første kvartal 2022) kan underforbruk for 2022 ytterligere bidra til å redusere de negative avsetningene fra 2020.

Andre momenter som også underbygger valg av treårig snitt, er:

- De pågående forhandlingene med Wiley og Elsevier medfører usikkerhet rundt faktiske kostnader – disse er budsjettet inn med 2021-priser og en 3% prisstigning
- Det vil skape rom for å møte økende publiseringskostnader. STIM-OA som er forskningsrådets tiltak for å stimulere gull open access opphører ved årets slutt, og siste søknad (sendes etterskuddsvis) sendes fra UiT på nyåret.
- I tillegg avvikles OA-fondet i løpet av 2022, som gjør at en i større grad må ta hensyn til kostnader for publisering i litteraturbudsjettet. Kostnadene for åpen publisering utenom overgangsavtalene (APC i litteraturbudsjettet 2022) forventes å utgjøre i overkant av 6 millioner kroner for 2022.

på vegne av Litteraturutvalget
Leif Roger Olsen